

הפקולטה למדעי השחיתות

(2)

(בדרך-כלל לח"ל), ולפנות לשלושה עד חמישה מומחים ידועים ולקבל את תוה"ד דעתם.

את התשובות, יחד עם הדו"ח, מגיש הרקטור לוועדת-מינויים אוניברסיטאית. שבה נציגים מכל הפקולטות, וזו מחווה ידעה. במיקרה של דרגת פרופסור, לדוגמה, חייב הדבר להיות בלויית חומר כתוב לפני מליאת חברי הסנט, כאשר תולדות חיייו של המועמד, חוות-הדעת, הביקורת, התשובות ודו"ח הוועדה מופצים בהעתקים לכל חברי סנט האוניברסיטה.

מורים שונים בחוג טענו כי פרופסור לור הונה אותם, החתים אותם על המלצות למינויו של זכארי שורץ פרופסור וכי ראש-חוג, ולא מסר להם כל הומר-רקע עליו. טענתם היא שלור הצהיר לפניו כי בדק בקפידה את הרקע, הניסיון, המיון מנות והקדמה האמנותיים של שורץ, וכי האיש אכן מתאים לתפקידו הרם. אחד המומחים, שהתעניין וביקש לבדוק את תיקו האקדמאי של שורץ, גילה כי עברו האקדמאי והאמנותי של זכארי שורץ לוטה בערפל.

בלון שמו זכארי שורץ

אולם, גם מומחה זה לא יכול לפעול על-פי מימצאיו, מחמת שילטון הטרור שבכוחו שולט לור במורים ובמרצים הכפויים לו בפקולטה שלו. הפחד מפניו, הוא גם מה שגרם למורים אלה לבחור בזכארי שורץ כראש-החוג לקולנוע פריאחד, למרות שבחירת ראש-חוג נעשית בדרך-כלל באופן דמוקרטי, על-ידי הצבעת כל המורים בחוג, ולמרות ששורץ לא ידע אף מילה אחת עברית.

זכארי שורץ עצמו מעולם לא טרח להכניש את דבריו של הפרופסור משה לור עליו, אולם פרטים אחדים בביוגרפיה שלו סותרים את דבריו לור.

בעיתון החוג לקולנוע של האוניברסיטה, קלוז'אר, שבו נחפרסמו ביולי 1973 תולדות-חיייו של זכארי שורץ וראיון עימו, נאמר, בין השאר: "זכארי שורץ שימש שנים רבות כמנהל אמנותי באולפני וולט דיסני, והשתתף בעשיית שלגיה ושבעת הגמדים (1937); וינק, בלינק ונוד (1938); פינקו (1939); פונטיה (1941); ובחם (1942) ועליסה בארץ-הפלאות (1951)". לפי פירוט זה, עבד שורץ באולפני דיסני 14 שנים תמימות.

ראיון שנערך עימו טען זכארי שורץ: "...עבדתי זמן קצר באולפן קטן, ובו למדתי את כל הפרטים הקשורים באנימציה, ולאחר זמן קצר נודמן לי לעבור לאולפני דיסני. כשהגעתי לאולפן מצאתי את כל הצוותים עסוקים בהפקת שלגיה ושיבעת הגמדים, והם היו זקוקים באופן חמור לאנשים חדשים... במשך סוף-שבוע אחד פיתחתי

רעיון שנמסר לי, וכשהצעתי אושרה, הפכתי למנהל-אמנותי."

לאור כל אלה ערך אחד המומחים לקולנוע בחוג פרטי משלו, הקריין לעצמו את כל סרטיו של וולט דיסני שנזכרו בתולדות-חיייו של שורץ כאילו עבד בהם, אך לתמיחתו הרבה לא מצא אף באחד מהם כותרת שתעיד על השתתפותו של זכארי שורץ בעשייתו. כמו-כן לא מופיע שמו, בשום מקום, בספר הגדול ביותר העוסק ביצירתו של דיסני, שהוא אינדקס מפורט ביותר.

כיוון שכך, שלח אותו מרצה ב-9 באוקטובר 1974 מיכתב לאולפני וולט דיסני, ובו ביקש להבהיר למענו את התעלומה. במכתב-התשובה שנתקבל מן האולפנים, נאמר: "זכארי שורץ הועסק באולפני וולט דיסני מ-19 באוקטובר 1936 עד ה-13 באוגוסט 1940. במשך מרביתו של תקופתו זמן זה הוא עבד כ-Lay-out Man (כלומר, צייר הרושם את הדמויות ומתאים אותן לדרישות הבמאי). בתקופה קצרה בשנת 1940 עבד במחלקת הסיפורים, הכותרת (קדיש) היחידה שקיבל איפעם הייתה כמנהל-אמנותי בקטע שולייני הקוטם מתוך הסרט פנטזיה."

מתוך מיכתב-התשובה של אולפני וולט דיסני מסתבר כמה דברים: זכארי שורץ עבד שם פחות מארבע שנים, ולא 14 כטענתו בקלוז'אר. הוא היה מנהל-אמנותי רק של קטע בן 20 דקות מתוך סרט שלם, ובהקדמה חוזרת של הסרט שנערכה בארץ, הסתבר שגם בקטע זה היה אחד מתוך שלושה "מנהלים-אמנותיים", והאחרון שבהם לפי הסדר, שמת השנים הראשונים מופיעים באינדקס המלא של יוצרי סרטי וולט דיסני. שמו של זכארי אינו נזכר שם כלל.

אישור נוסף שהמציאו אולפני וולט דיסני לאלה שהתעניינו שמה בתוקף עבודתו כי איש-עמוד היתה לשורץ גישה לעיצוב האמנותי של הסרטים, היה גם הוא חד-משמעי: לאנשי העימוד אין שום סמכויות מעבר למה שתובע תפקידם.

נרעש כולו מגודל התרמית, פנה אותו מומחה לאישים בכירים באוניברסיטת תל-אביב וסיפר להם על תגליתו. רשימת האישים שנודע להם, "סודו" של זכארי שורץ כוללת את האנשים הבאים: אהרון ששר, שהיה אז מזכיר הפקולטה; הפרופסור שלמה סימונסון, שסיים אף בימים אלה את תפקידו כרקטור האוניברסיטה; אלוף (מיל.) אהרון דורון, שהיה אז סגן נשיא האוניברסיטה; גדליהו פלג, מבקר האוניברסיטה; שמעון לביארי,

שנכנס אז לתפקידו כמזכיר הפקולטה לאמנויות, וכמובן הפרופסור משה לור עצמו. זה היה עוד בסוף שנת 1974.

איש מאותם בעלי-תפקידים-בכירים לא התייחס לפרשה ברצינות. בתגובה: מבקר האוניברסיטה, גדליהו פלג, סירב לטפל בעניין עד שהמיטרה תסיים את טיפולה בפרשת דני ברמן, ולא היה מוכן להסביר את הנימוק המשונה. אהרון דורון, סגן נשיא האוניברסיטה, טען כי הנושא הוא בתחום טיפולו של הרקטור, ואילו הרקטור עצמו, הפרופסור שלמה סימונסון, מילמל במבוכה תירוץ-התמקת שקופים, ושוחח אומנם עם הפרופסור לור על העניין, התרצה צאה היחידה מאותן שיחות היתה פיסוריו של המומחה שהעו לחשוף את הפרשה.

המיברק של המפיץ

ביולי 1975, נכנס גם מפיץ הסרטים מיכאל שוילי לתמונה. שוילי שיגר את מיברק אישי לנשיא האוניברסיטה שאך זה נכנס לתפקידו, הפרופסור חיים בן-שחר.

המיברק נשלח מתוך תיקוה שבן-שחר, שהיה אז נשיא הפופולריות שלו לאחר שעמד בראש ועדת-הרפורמה-במיסוי, יעשה בדרימה להבראת המצב בפקולטה לאמנויות באוניברסיטה. המיברק נוסח במילים ישירות ובוטות, כמינהגו של מיכאל שוילי: "נשיא נכבד,

כאישי-קולנוע מובהק שפעל שנים רבות בענף הקולנוע בישראל, וחרד לעתיד הענף, ברצוני להבהיר כמה נושאים המדי-איגים אותי:

● על סמך מה קיבל ראש החוג לקולנוע בפקולטה לאמנויות, מר זכארי שורץ את התואר פרופסור באוניברסיטת תל-אביב?

● איזה מומחים לקולנוע קבעו את כישרויו של שורץ לשמש ראש חוג לקולנוע?

● מי בדק את מהימנות העובדות המופיעות בתולדות-החיים שנמסרו לתיק האקדמאי של הנ"ל ואף פורסמו בעיתון קלוז'אר מס' 1? יש בידי מיסמך האומר שהיפך מהאומר שם. אני תמה כיצד אדם כשורץ, אשר מצהיר בעיתון הנ"ל דברים לא-יכולים ואשר לא ידוע לי שפורסמה מצידו הכחשה, נמצא בשירות חשוב באוניברסיטה וקובע גורל מורים אחרים ותלמידי

זכארי שורץ שימש שנים רבות כמנהל אמנותי באולפני וולט דיסני השתתף בעשיית "שלגיה ושבעת הגמדים", 1937, "וינק, בלינק ונוד", 1938, "פינקו" 1939, "פנטזיה", 1941, "במבי", 1942 ו"עליסה בארץ הפלאות", 1951. בתחילת שנות הארבעים היה בין מיסדי "יו. פי. אי.", ובשנות החמישים עסק בביוגרפיה סרטית פרסומת. כיום הוא משמש כאחד ממורי החוג לקולנוע וטלוויזיה באוניברסיטת תל-אביב.

אוסו - טו - ביוגרפיה

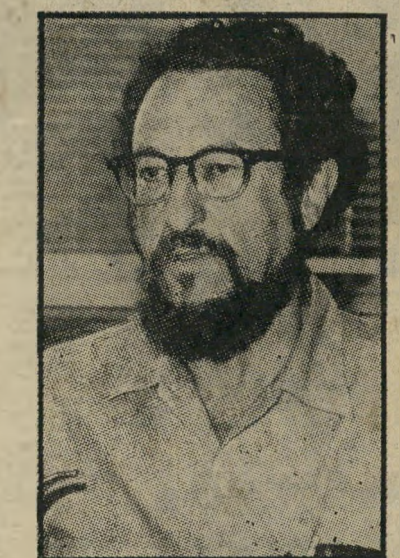
זיה באוניברסיטה (למעלה), טוענת כי הוא שימש, כביכול, שנים רבות כמנהל אמנותי באולפני וולט דיסני בהוליווד והשתתף שם בעשיית סרטים משך תקופה של 14 שנים. אולם בארכיוני וולט דיסני (מיכתב למטה), מופיע זכארי שורץ כמי שהועסק באולפנים פחות מארבע שנים, שברובן עבד כצייר-דמויות ובחלקן במחלקת התאמת הסיפורים.

Walt Disney Archives | 500 So. Buena Vista St. | Burbank, California 91521 | Telephone (818) 252-5000

Zachary Schwartz was employed at the Walt Disney Studio from October 19, 1936 to August 13, 1940. During most of these years, he worked as a layout man, but for a brief time in 1940 he was in the Story Department. His only feature film credit was as an Art Director on "The Sorcerer's Apprentice" segment of FANTASIA (1940).

I hope that this information will be of help to you.

Sincerely yours,
David R. Smith
Archivist

זכארי שורץ
שעבד באולפני וולט דיסני בתפקיד שולייני, כאשר ענה לארץ, צורף על-ידי הפרופסור לור לחוג-לקולנוע תוך כדי דחיקת רגליו של המנהל הנוכחי, דון ריצ'רדסון. בשנת 1973 התמנה כראש החוג לקולנוע, ואף זכה בתואר פרופסור-חבר-נלווה. לפרופסור שהתיימר להבין באנימציה היתה יד ב"שורת הקניות המזורזת שבוצעו בפקולטה.

דיס-לעתידי.
● נודע לי, כי אנשים בתפקיד בכיר בחוג-לקולנוע, כמו מרכז-החוג מר ארנן צפרי, ניצלו את מעמדם ומכרו לאוניברסיטה את הציוד הפרטי שלהם באפסי לירות, דבר שלא ייעשה. ברצוני לדעת אם יש אמת בשמועה זו."

על מיברקו של המפיץ שלחה האוניברסיטה תשובה מזורזת, שהגיעה לידינו חמישה ימים בלבד אחרי תשלוח את מיברקו. בתשובה האוניברסיטה נאמר: "בדקנו בקפדנות את הנקודות החשובות שהעלית במיברק המפורט. נמצאנו למדים כי בכל המיקרים הנוכחים נהגו הגופים המוסמכים בהתאם להליכים האקדמאיים והנהלים המקובלים באוניברסיטה.

"על כל פנים, הרשה נא לי להודות לך על שטרחת להסב את תשומת-ליבנו. על החתום: צבי אייל, דובר אוניברסיטת תל-אביב."

את המיברק הזה לא ראו חברי סנט האוניברסיטה בעולם, בנימוק שמיברק מסוג זה, שכותב אדם פרטי, אינו מעניינם כלל. דובר-האוניברסיטה, יחיאל בן-צבי, טוען בתוקף כי הפרופסור בן-שחר אכן קיבל את המיברק וטיפל בו. מכאן שהתשובה נכתבה על דעתו של נשיא האוניברסיטה. העולם הזה לא קיבל תשובה ברורה ונשאל מה מנישאו האוניברסיטה כשם שלא נענה על שאלות רבות שהוצגו לאנשי אוניברסיטה בכירים.

אנשי האוניברסיטה הטילו חרם על מתן מידיע על כתב-העתון שגישה לקבל תשובות לשאלותיו הרבות. המזכירות סירבו לקשר את הכתב עם האישים שעמם ביקש לשוחח. לשיא הגיע הרקטור, הפרופסור שלמה סימונסון אשר טרק את שפופרת-הטלפון בצורה בלתי-אקדמאית לחלוטין.

כך עוזרים לחבר

במשך הימים הספורים שחלפו בין קבלת המיברק באוניברסיטה לבין התשובה שקיבל מיכאל שוילי, לא טרחה האוניברסיטה לבדוק את תוכן המיברק, כפי שמעולם לא טרחה לבדוק את כישרויו של זכארי שורץ. המומחה לאנימציה, כל בדיקה היתה מערטלת אותו מייד מן האיציטלות שבהן התהדר לשווא. בחיפוי של פטרונג, הפרופסור משה לור, נוסף על חשיפת פרשת זכארי שורץ, ציין מיכאל שוילי במיברקו פרשה נוספת הקשורה בפקולטה לאמנויות, שבה מעורב אחד האנשים המרכזיים בפקולטה: ארנן צפרי, מרצה לקולנוע, נתמנה כמרכז-החוג בשנת 1975. צפרי הוא בין היחידים ממורי החוג המגן על הפרופסור לור ושורץ מפני טענות המורים האחרים, היוצאים נגדם מפעם לפעם. יש לו סיבה מצויינת לעשות זאת.

למרות שמתחה ביקורת על המחלקה בענייני קניית ציוד, הצליח צפרי למכור לחוג את ציוד-הסרטה הפרטי שלו. שכבר התיישן, וזאת בידיעתו ובאישורו של דיקן הפקולטה, פרופסור משה לור. כך, למשל, הצליח למכור לחוג לקולנוע בשנת 1975 את מצלמת-הקולנוע המיושנת שלו. זוהי מצלמת 16 מ"מ מסוג S.T. בעלת "בלימפ" (תא-הודרה כבד ומסורבל להשתקף רעש המצלמה), אשר אינה משמשת את אנשי הקולנוע בעולם זה יותר מעשר שנים.

כאשר הוצגה המצלמה לפני מורי החוג לקולנוע, לא נאמר להם כלל כי בעיסקה כלולה גם רכישת ה"בלימפ", שמחירו-שלו בלבד כמעט והכפיל ממחיר המצלמה עצמה. המורים, שהוסבר להם כאילו המציא למה תינתן לחוג כתרומה או במחיר אפסי, הסכימו לקבלה ולעשות בה שימוש בהסדרות שאינן משולבות בהקלטת קול, שהרי ללא ה"בלימפ" יוצרת המצלמה רעש חזק שאינו מאפשר הקלטת-קול סימולטנית בעת הצילום.

המצלמה אומנם נקנתה מידי ארנן צפרי, אך המורים, לא ידעו על החלק הנוסף, שנכלל בעיסקה ללא ידיעתם. בעת המכירה חוסף מחירו של ה"בלימפ" לע"ס קה, וצפרי הצליח להיפטר ברווח גדול מן הציוד המיושן ששכב אצלו כאבן שאין לה הופכין.

מחיר הקנייה היה כמאה אלף לירות. באותו מחיר אפשר היה לקנות, או מצלמת-קולנוע חדישה וטובה.

משה מאיר (המשך הסידרה בניציון הבא)